

Správa o výsledku kontroly systému poskytovania verejných prostriedkov štátneho rozpočtu SR v rámci štátnej pomoci v rezorte Ministerstva pôdohospodárstva SR za roky 2005 a 2006

Na základe plánu kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ SR“) na rok 2008 bola vykonaná kontrola systému poskytovania a využívania verejných prostriedkov štátneho rozpočtu SR v rámci štátnej pomoci v rezorte Ministerstva pôdohospodárstva SR za roky 2005 a 2006.

Účelom kontrolnej akcie bolo preveriť dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov pri nakladaní s verejnými prostriedkami poskytnutými formou štátnej pomoci podnikateľským subjektom a zistiť stav a úroveň plnenia opatrení prijatých Ministerstvom pôdohospodárstva SR na odstránenie nedostatkov zistených kontrolou hospodárenia s dotáciami z finančných prostriedkov štátneho rozpočtu SR do agropotravinárskeho komplexu, vykonanej NKÚ SR v roku 2003.

Predmetom kontrolnej akcie bolo zhodnotenie plnenia stanovených podmienok v celom procese poskytovania verejných prostriedkov štátneho rozpočtu podnikateľským subjektom a tiež zhodnotenie plnenia tých opatrení, ktoré významovo súviseli s preverovanou problematikou.

Kontrolná akcia bola vykonaná v čase od 26.05.2008 do 18.07.2008 v Ministerstve pôdohospodárstva SR (ďalej len „MP SR“), Pôdohospodárskej platobnej agentúre (ďalej len „PPA“) a jej regionálnych pracoviskách (ďalej len „RP PPA“) Bratislava, Dunajská Streda, Trenčín, Trnava, Nitra, Žilina, Dolný Kubín, Zvolen, Lučenec, Košice, Prešov a v 11 vybraných podnikateľských subjektoch rôznej organizačno právnej formy, za obdobie 2005 a 2006.

Výsledky kontroly

1. Právny rámec procesu poskytovania verejných prostriedkov štátneho rozpočtu v rokoch 2005 a 2006 formou štátnej pomoci (národná podpora) vo vzťahu na zákon o štátnej pomoci, rozhodnutia Komisie Európskych spoločenstiev, zákon o PPA a podpore podnikania v pôdohospodárstve, Výnos MP SR a zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy

Pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie (ďalej len „EÚ“) boli prostredníctvom kapitoly MP SR poskytované dotácie podnikateľským subjektom v agropotravinárskom komplexe, ktorými štát podporoval podnikanie v poľnohospodárstve, najmä formou nenávratných prostriedkov štátneho rozpočtu a nenávratných prostriedkov štátnych fondov

podľa zákona č. 240/1998 Z. z. o poľnohospodárstve a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov. Po vstupe Slovenskej republiky do EÚ v rezorte pôdohospodárstva začali uplatňovať viaceré formy podpory (program rozvoja vidieka, priame podpory, organizácia trhu, štátna pomoc), ktorých zdrojom financovania boli verejné prostriedky zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu EÚ.

V rokoch 2005 a 2006 upravoval podporu podnikania formou štátnej pomoci v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesnom hospodárstve z prostriedkov štátneho rozpočtu upravoval zákon č. 473/2003 Z. z. o Pôdohospodárskej platobnej agentúre, o podpore podnikania v pôdohospodárstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o podpore podnikania v pôdohospodárstve“). Výnos MP SR č. 806 o podrobnostiach o poskytovaní podpory v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva, vrátane zmien a doplnkov (ďalej len „Výnos MP SR č. 806“) stanovil podrobnosti o poskytovaní národnej podpory podľa zákona o podpore podnikania a bol právnym základom pre poskytovanie štátnej pomoci v rezorte pôdohospodárstva.

Na obdobie 2004 až 2006 MP SR vypracovalo schémy štátnej pomoci na uplatnenie viacerých ustanovení Výnosu, ktoré príslušný orgán EÚ považoval za existujúcu pomoc v zmysle Zmluvy o Európskom Spoločenstve (ďalej len „ES“) a pokynov ES pre štátnu pomoc v poľnohospodárskom sektore, vrátane zákona č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej pomoci“).

Európskej komisii, generálnemu riaditeľstvu „DG Agriculture“, MP SR predložilo na schválenie 33 titulov (schémy štátnej pomoci), z ktorých bolo akceptovaných 32 s pridelením registračného čísla pomoci zo strany Európskej komisie. Trvanie podpory bolo ohraničené do 31.12.2006.

Ústredným orgánom štátnej správy na podporu podnikania v pôdohospodárstve bolo MP SR, ktoré plnilo funkciu vyhlasovateľa a poskytovateľa štátnej pomoci. PPA zabezpečovala činnosti súvisiace s poskytnutím finančných prostriedkov a bola zodpovedná za ich autorizáciu a výkon platieb.

Finančné prostriedky boli podnikateľským subjektom (ďalej len „príjemcovia“) poskytované formou dotácií na základe žiadosti a na ich poskytnutie nebol právny nárok.

2. Finančné zabezpečenie štátnej pomoci, rozpočet, priority a limity, úprava rozpočtu a čerpanie, plnenie podmienok a spôsob poskytovania nenávratných verejných prostriedkov štátneho rozpočtu

V roku 2005 bola štátna pomoc v rezorte pôdohospodárstva rozpočtovaná v programe Rozvoj vidieka (podpora agrárneho rozvoja vidieka, podpora prispôsobovania a rozvoja vidieckych oblastí) v celkovej sume 400 000 tis. Sk. Rozpočtovými opatreniami bol rozpočet na štátnu pomoc upravený na 359 460 tis. Sk a čerpanie bolo vykázané v celkovej sume 358 530 tis. Sk, z toho na 19 titulov podľa Výnosu MP SR č. 806 bola príjemcom poskytnutá finančná čiastka 304 495 tis. Sk.

V roku 2006 bola štátna pomoc rozpočtovaná v programe Tvorba, regulácia a implementácia politik (realizácia a administrácia finančných schém, národné podpory) v celkovej sume 330 489 tis. Sk. Rozpočtovými opatreniami bol rozpočet na štátnu pomoc upravený na sumu 339 314 tis. Sk a čerpanie bolo vykázané v celkovej sume 338 968 tis. Sk, z toho na 15 titulov podľa Výnosu MP SR č. 806 bola príjemcom poskytnutá finančná čiastka 293 918 tis. Sk.

Na základe rozhodnutia vlády SR o čiastočnom odškodnení následkov podmáčania a záplav v roku 2006 boli 472 príjemcom, prostredníctvom Výnosu, z mimorozpočtových zdrojov (Slovenský pozemkový fond) poskytnuté finančné prostriedky vo výške 199 994 tis. Sk.

Celkom za roky 2005 a 2006 bolo príjemcom štátnej pomoci, na základe 3 267 uzatvorených zmlúv, z rozpočtových a mimorozpočtových zdrojov poskytnutých celkom 798 407 tis. Sk.

Pri štátnej pomoci poskytnutej v rokoch 2005 a 2006 boli dodržané priority a limity určené MP SR.

2.1. Nedostatky zistené v oblasti spracovania žiadostí predložených na PPA

Zo zákona o podpore podnikania v pôdohospodárstve vyplynulo, že o žiadostiach o poskytnutie národnej podpory (ďalej len „štátna pomoc“) rozhodovala PPA. Výnimkou boli dva štátne podniky v zriaďovateľskej pôsobnosti MP SR, ktorým boli finančné prostriedky poskytované v priebehu roka postupne, po predložení dokladov o skutočne uhradených nákladoch a schválení výšky oprávnených nákladov MP SR.

Kontrolou predložených žiadostí o poskytnutie štátnej pomoci ako aj súvisiacich dokladov a písomností bolo zistené nedostatky, napríklad:

● Noplnenie povinností z hľadiska administratívnej zodpovednosti spočívajúce v tom, že dlžníkom štátneho rozpočtu bol vystavený zamietací list, avšak PPA s dotknutými žiadateľmi podpísala zmluvu a poskytla im verejné prostriedky. V zložkách žiadateľov nebol priložený relevantný doklad, ktorým by bolo preukázané splatenie záväzku voči štátnemu rozpočtu, resp. iné zdôvodnenie uzatvorenia zmluvy. Až v priebehu kontroly PPA zabezpečila doklady, z ktorých vyplynulo, že dotknuté podnikateľské subjekty boli nesprávne zaradené v databáze dlžníkov Slovenského pozemkového fondu, resp. v dôsledku technickej chyby príslušnej banky z Bratislavy. Na základe uvedeného NKÚ SR odporučil PPA, aby do každej zložky žiadateľa o podporu bezodkladne zabezpečila kompletne a úplné doklady a písomnosti súvisiace s poskytnutou podporou z dôvodu odstránenia nezrovnalostí pri vyhľadávaní a overovaní si významných informácií.

● Nektorí žiadatelia pred uzatvorením zmluvného vzťahu s PPA pri preukazovaní oprávnenosti nákladov viacerými dokladmi nepredložili ich súpis, v prílohe ktorého mali byť predmetné doklady uvedené. Takýto stav bol zistený u šiestich príjemcov, ktorým bola poskytnutá podpora v celkovej finančnej čiastke 814 tis. Sk, čím nebol dodržaný postup stanovený v Metodickom pokyne k Výnosu MP SR č. 806

● Oprávnených nákladoch žiadateľa bola uznaná aj DPH, čím v rámci vyplatenej podpory došlo k neoprávnene poskytnutej čiastke 7 tis. Sk. **Porušením ustanovenia § 19 ods. 6 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy“) došlo zo strany PPA zároveň k **porušeniu finančnej disciplíny podľa tohto zákona**. Protiprávny stav bol do dňa ukončenia kontroly odstránený a neoprávnene poskytnuté verejné prostriedky príjemca poukázal na príjmový účet Štátnej pokladnice.

● Prijemca do oprávnených nákladov zahrnul aj faktúry vystavené dodávateľom za výrobu a opravy reklamných pútačov propagujúcich rôzne podnikateľské subjekty. Schválením faktúr ako oprávnených priamych prevádzkových nákladov bola z verejných prostriedkov financovaná reklama súkromných podnikateľských spoločností v sume 15 tis. Sk, čím **PPA nezachovala hospodárnosť a efektívnosť ich použitia v zmysle § 19 ods. 6 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy**. Uvedené konanie NKÚ SR kvalifikoval ako **porušenie**

finančnej disciplíny v zmysle § 31 ods. 1 písm. j) tohto zákona, podľa ktorého porušením finančnej disciplíny je ne hospodárne, neefektívne a neúčinné vynakladanie verejných prostriedkov. Podobný stav NKÚ SR zistil aj u príjemcu, ktorý zahrnul do súpisu uhradených oprávnených priamych prevádzkových nákladov v roku 2005 faktúry v celkovej sume 474 tis. Sk (výroba plachty s logom banky za účelom reklamy, udržiavací poplatok za predĺženie používať značku pre chovateľsky produkt, za spoluprácu pri vydávaní časopisu, ap.) U tohto príjemcu bolo tiež zistené **porušenie § 8 ods. 1 a § 10 ods. 1 písm. c) zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o účtovníctve“), keďže k dodávateľským faktúram uznaným do oprávnených nákladov, chýbali predpísané náležitosti, napríklad - rozpis prác s uvedením počtu memných jednotiek a určenie sadzobníka, vyčíslenie odpracovaných hodín mandatkami podľa mandátnej zmluvy, nebola doložená evidencia dochádzky v zmysle mandátnej zmluvy, údaje o cene za memnú jednotku a o množstve, a pod.

2.2. Preukázateľnosť použitia verejných prostriedkov a oprávnenosť vynaložených nákladov vo vzťahu na účel a výšku prostriedkov podľa uzavretých zmlúv o poskytnutí štátnej pomoci a dodržiavanie zmluvných podmienok určených pre jednotlivé formy podpory

Zmluvné podmienky boli v zmluvách o poskytnutie štátnej pomoci nastavené na preddavkový systém, avšak pri poskytovaní verejných prostriedkov bol realizovaný refundačný systém..

V rámci kontroly NKÚ SR upozornil MP SR a PPA na niektoré formálne nedostatky v kontrolovaných zmluvách. Vzhľadom na refundačný systém poskytovania verejných prostriedkov v zmluvných podmienkach nebolo nutné uvádzať niektoré požiadavky, napríklad - použitie poskytnutých finančných prostriedkov do konca rozpočtového roka, keďže tieto boli príjemcom poukázané na účty v posledné dni príslušných rozpočtových rokov; zmluvy v roku 2006 tiež neobsahovali ustanovenie o tom, že pri zúčtovaní finančných vzťahov so štátnym rozpočtom sa nevyčerpané prostriedky nevracajú, ak ich suma nepresiahne 100 Sk, atď..

Podkladom overovania, či žiadateľ o štátnu pomoc nie je dlžníkom, v likvidácii alebo v konkurze bola kniha dlžníkov PPA a zoznamy dlžníkov evidovaných správami finančnej kontroly a Slovenským pozemkovým fondom. PPA nemala k dispozícii zoznam dlžníkov zo zrušeného Štátneho podporného fondu pôdohospodárstva a potravinárstva, Štátneho fondu ochrany a zveľaďovania poľnohospodárskeho pôdneho fondu, Štátneho fondu zveľaďovania lesa Slovenskej republiky a Intervenčnej agentúry, ktorých práva a povinnosti, pohľadávky a záväzky prešli dňom zrušenia na MP SR.

Keďže PPA v kontrolovanom období nemala kompletný relevantný zoznam dlžníkov rezortu pôdohospodárstva nemohla v plnom rozsahu preukázať úplnosť predbežnej finančnej kontroly (pred uzavretím zmluvy s príjemcom), ktorou mala povinnosť overiť, či žiadateľ nie je zadržiatel štátnych prostriedkov. Uvedený postup nebol v súlade s ustanovením **§ 19 ods. 5 písm. a), b) zákona o podpore podnikania v pôdohospodárstve**, podľa ktorého podporu podľa § 16 až 18 nemožno poskytnúť tomu, kto neoprávnene používa alebo zadržiat prostriedky štátneho rozpočtu, je v likvidácii alebo bol na neho vyhlásený konkurz. Nefunkčnosť knihy dlžníkov v účtovnom systéme a nevedenie centrálnej evidencie dlžníkov na PPA boli v kontrolovanom období identifikované aj vnútorným kontrolným systémom.

MP SR zdôvodnilo zistené systémové nedostatky tým, že zoznam dlžníkov bývalých štátnych fondov a Intervenčnej agentúry bol spracovaný až v priebehu roku 2007 a po ekonomickej a právnej analýze pohľadávok po lehote splatnosti za zrušené subjekty bude možné verifikovať zoznam

dlžníkov MP SR a navrhnutí jednoznačné vymedzenie vzťahov pri správe a vymáhaní pohľadávok.

Vykonanou kontrolou na PPA bolo v jednom prípade zistené porušenie zmluvných podmienok o poskytnutí štátnej pomoci.

Akciovej spoločnosti bola v decembri 2005 priznaná podpora vo finančnej čiastke viac ako 10 mil. Sk. Poskytnuté verejné prostriedky predstavovali 78 % z celkovej národnej podpory poskytnutej pre región Lučenec v roku 2005. V januári 2006, t. j. jeden mesiac po poukázaní verejných prostriedkov na účet, akciová spoločnosť zaslala na PPA oznámenie o prechode záväzkov a majetku zo zmluvy o predaji časti podniku a požiadala o udelenie súhlasu k prevodu majetku a preregistráciu príjemcu podpory na nástupnícky právnický subjekt z Novohradu. NKÚ SR zistil, že kúpna cena za ktorú sa mal predaj zrealizovať predstavovala lenca 20 tis. Sk, čo bolo len 0,2 % z poskytnutej podpory, okrem hodnoty ďalšieho nehnuteľného a hnutel'ného majetku. K odplatnému prevodu majetku nebol predložený súhlas PPA na vykonanie zmeny príjemcu podpory a tiež nebolo preukázané, že PPA žiadosť o zmenu postúpila na posúdenie MP SR. Nepreukázaním udelenia súhlasu na preregistráciu príjemcu podpory **PPA nedodržala zmluvné podmienky za ktorých boli verejné prostriedky poskytnuté, čím porušila finančnú disciplínu podľa § 31 ods. 1 písm. n) zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy.** Vzhľadom na to, že PPA nevykonala následnú finančnú kontrolu u dotknutého príjemcu viac ako dva roky, NKÚ SR odporučil prijať opatrenie na odstránenie uvedeného nedostatku na základe ktorého, PPA prijala opatrenie na vykonanie kontroly u príjemcu.

2.3. Správnosť finančného zúčtovania, spôsob zabezpečenia vratky finančných prostriedkov, vrátane sankcie pri ich použití v rozpore s dohodnutými podmienkami zabezpečenie vymáhania neoprávnené použitých alebo zadržaných prostriedkov štátneho rozpočtu)

V zmluvách o poskytnutí štátnej pomoci, ktoré PPA uzatvorila s príjemcami tejto pomoci, bola dohodnutá povinnosť vykonať ročné zúčtovanie použitia dotácie so štátnym rozpočtom. NKÚ SR zistil, že v roku 2005 príjemcovia nevykonali povinné ročné zúčtovanie použitia dotácie so štátnym rozpočtom, čím nepostupovali v súlade:

- **S ustanovením § 8 ods. 2 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy**, podľa ktorého použitie dotácií podlieha povinnému ročnému zúčtovaniu so štátnym rozpočtom, ktorého spôsob určuje ministerstvo financií.
- **Pokynom MF SR na zúčtovanie finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2005 pre ústredné orgány, príspevkové a rozpočtové organizácie, podnikateľské subjekty, neziskové organizácie a ďalšie subjekty**, podľa ktorého ...finančné zúčtovanie sa vykoná na formulári „Finančné zúčtovanie za rok 2005“. Vyplnený formulár predložia v týchto termínoch: a) organizácie (podnikateľské subjekty) do 30.4.2006 príslušnému poskytovateľovi dotácie

V roku 2006 vykonali príjemcovia štátnej pomoci povinné ročné zúčtovanie použitia dotácie so štátnym rozpočtom v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy.

V zmluve o poskytnutí štátnej pomoci bola príjemcovi určená povinnosť odvieť vratky a výnosy z poskytnutých finančných prostriedkov, ktoré vyplynú z vyúčtovania, na príjmové účty poskytovateľa. NKÚ SR zistil, že príjemcovia nezaslali k vratke aj avízo o platbe, tak, ako im to ukladali zmluvné podmienky, resp. ak ho aj zaslali, neuviedli, ku ktorému dotačnému titulu sa vratka vzťahovala. Vratky PPA účtovala spolu s vratkami z iných druhov dotácií, na účte nebolo možné identifikovať odosielateľa vratky, ani druh dotácie, ku ktorému sa vratka vzťahovala. Z uvedených dôvodov nebolo možné overiť, aký bol objem vratiek z poskytnutej štátnej pomoci v rokoch 2005 a 2006.

2.4. Zabezpečenie kontroly hospodárenia verejných prostriedkov štátneho rozpočtu (štátna pomoc), vrátane uplatňovania postupov podľa zákona o finančnej kontrole a vnútornom audite

NKÚ SR preveril účinnosť a spoľahlivosť vnútorného kontrolného systému (ďalej len „VKS“) a v rámci neho systém zabezpečenia vnútornej kontroly a vnútorného auditu na MP SR a PPA vo vzťahu k preverovanej problematike.

Preverením ročných plánov kontrol a auditov, ročných správ z vykonaných kontrol, ročných správ o činnosti útvarov vnútorného auditu a výsledných kontrolných materiálov z vykonaných kontrol boli zistené nedostatky, napríklad:

V roku 2005 MP SR nevykonalo plánované kontroly a v roku 2006 vykonalo len jednu následnú finančnú kontrolu na PPA a u príjemcu, ktorá súvisela okrem iného s kontrolou poskytnutej štátnej pomoci.

MP SR nepreukázalo vypracovanie ročnej správy o činnosti vnútorného auditu za rok 2005, čím konalo v rozpore s § 31a ods.1 písm. b) zákona č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o finančnej kontrole a vnútornom audite“). V roku 2006 audítorské akcie neboli zamerané na problematiku poskytovania štátnej pomoci (národné podpory).

Prí prípadnej výmene na útvare vnútorného auditu MP SR v roku 2005 nebola odovzdaná agenda týkajúca sa vykonaných auditov a audítorskej správy, čo bolo v rozpore so služobným predpisom MP SR upravujúcim správu registratúry.

U príjemcov, ktorým boli v roku 2005 a 2006 poskytnutá štátna pomoc podľa Výnosu MP č. 806 v celkovej sume cca 799 000 tis. Sk, PPA nevykonala ani jednu následnú finančnú kontrolu, t.j. ani v jednom prípade nebola realizovaná kontrola oprávnenosti nákladov na mieste u príjemcu. Zistený stav bol PPA zdôvodnený najmä neupravenými kompetenčnými vzťahmi v rámci jej pôsobnosti. Takýto postup však NKÚ SR kvalifikoval ako rozpor s ustanoveniami:

- a) § 10 ods. 1 zákona o podpore podnikania v pôdohospodárstve, podľa ktorého platobná agentúra vykonáva predbežnú, priebežnú a následnú finančnú kontrolu a vnútorný audit,
- b) § 4 písm. a/ a c/ zákona o finančnej kontrole a vnútornom audite, podľa ktorého cieľom finančnej kontroly je zabezpečiť hospodárny, efektívny a účinný výkon štátnej správy, dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti pri hospodárení s verejnými prostriedkami,
- c) § 19 ods. 6 zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, podľa ktorého
- d) subjekt verejnej správy je povinný pri používaní verejných prostriedkov zachovávať hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť ich použitia.

NKÚ SR upozornil kontrolované subjekty, že len aplikáciou vyššie uvedených ustanovení je možné preukázať hospodárnosť, efektívnosť a účinnosť použitia verejných prostriedkov zo štátneho rozpočtu. Zároveň odporučil, aby boli v tejto oblasti prijaté opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

3. Plnenie opatrení prijatých MP SR na odstránenie nedostatkov zistených kontrolou hospodárenia s dotáciami z finančných prostriedkov štátneho rozpočtu SR do agropotravinárskeho komplexu a plnenie opatrení prijatých na základe výsledkov kontroly použitia prostriedkov Štátneho fondu ochrany a zveľadenia poľnohospodárskeho pôdneho fondu a Štátneho podporného fondu pôdohospodárstva a potravinárstva vykonanej NKÚ SR v roku 2003

V roku 2003 vykonal NKÚ SR kontrolou hospodárenia s dotáciami z finančných prostriedkov štátneho rozpočtu SR do agropotravinárskeho komplexu a plnenie opatrení prijatých na základe výsledkov kontroly použitia prostriedkov Štátneho fondu ochrany a zveľadenia poľnohospodárskeho pôdneho fondu a Štátneho podporného fondu pôdohospodárstva a potravinárstva. Kontrolou boli zistené systémové nedostatky v celom procese poskytovania verejných prostriedkov v rezorte pôdohospodárstva, napríklad:

- MP SR vo viacerých prípadoch nepostupovalo s maximálnou hospodárnosťou pri posudzovaní a schvaľovaní žiadostí o dotácie.
- Nedostatočne bola preverovaná formálna a obsahová správnosť dokladov predložených podnikateľskými subjektmi, najmä z pohľadu reálnosti účtovných dokladov, podnikateľských zámerov a schopnosti zhodnocovať poskytnuté štátne prostriedky príjemcami.
- MP SR priznalo dotácie žiadateľom, ktorí nespĺnili požadované parametre projektov a kritérií pre poskytnutie dotácií, nedisponovali dostatočnými finančnými zdrojmi na spolufinancovanie projektu (platobná neschopnosť), boli v exekučnom konaní, nepredložili požadované prílohy k žiadosti o poskytnutie dotácie, ap..
- Vo viacerých prípadoch príjemcovia dotácií nedodržali zmluvné podmienky, neoprávnene použili prostriedky štátneho rozpočtu, porušili rozpočtovú disciplínu, boli personálne prepojení s dodávateľskými firmami, porušili zákon o účtovníctve, uviedli nepresné údaje v žiadostiach o poskytnutie dotácie, ap..
- MP SR nespĺnilo základnú funkciu správcu pohľadávok, ktoré, po zrušených bývalých štátnych fondov, eviduje vo veľkom rozsahu. Nemalo spracovaný jednotný systém evidencie a sledovania splatnosti pohľadávok a na MP SR nebol stanovený gestor zodpovedný za túto oblasť. Nebol zabezpečený kontrolný mechanizmus a spôsob správy týchto pohľadávok.

V niektorých prípadoch boli dlžníkom voči bývalého Štátneho podporného fondu pôdohospodárstva a potravinárstva priznané a poskytnuté dotácie aj napriek tomu, že príslušné organizačné útvary MP SR neodporučili fondu žiadosti o pôžičku kladne vybaviť. Viacerí dlžníci okrem toho, že za poskytnuté pôžičky neuhrádzali dlhodobo žiadne splátky, nezrealizovali ani účel pôžičky a v danej oblasti už nevykonávali podnikateľskú činnosť, resp. ich konatelia, spoločníci vystúpili z týchto subjektov a založili si nové spoločnosti, ktorým boli poskytnuté dotácie aj v nasledujúcom období. Stratové pohľadávky voči bývalému Štátnemu podpornému fondu pôdohospodárstva a potravinárstva predstavovali k 30.6.2003 finančnú čiastku **1,4 mld. Sk.**

Na základe výsledkov kontroly minister pôdohospodárstva v roku 2004 prijal 12 opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a v tom istom roku bola na NKÚ SR zaslaná aj správa o plnení prijatých opatrení.

NKU SR overilo plnenie tych opatrení, ktoré boli významne a dôležité (realnosť a prijatý účel) vo vzťahu k preverovanej problematike poskytovania štátnej pomoci (národné podpory), a na to, akú úlohu MP SR a PPA plnilo v procese poskytovania týchto podpôr. Zo 6 kontrolovaných opatrení boli 2 splnené, 3 opatrenia boli splnené čiastočne a 1 opatrenie nebolo splnené.

Kontrolou stavu a úrovne plnenia vybraných opatrení NKÚ SR zistil, že nesplnenie opatrenia, resp. čiastočné plnenie opatrení, súviselo:

- nevykonaním inventarizácie pohľadávok MP SR evidovaných k 31.12.2003 v **súlade s § 29 ods. 2, § 30 ods. 2 písm. a) – j) a ods. 4 zákona o účtovníctve**. Nebola preukázaná dokladová inventúra dlžníkov jednotlivých zrušených štátnych fondov, a tým aj pohľadávky v lehote splatnosti, po lehote splatnosti, výška premlčaných, resp. nedobytných pohľadávok, spôsob a stav vymáhania pohľadávok, počet dlžníkov v konkurze, resp. vymazaných z obchodného registra. Inventúrne súpisy neobsahovali prípadné odporúčania čiastkových inventarizačných komisií o spôsobe naloženia s nedobytnými pohľadávkami. Podobným spôsobom bola vykonaná aj inventarizácia majetku a záväzkov MP SR za rok 2004.
- nárastom nevymožiteľných a pochybných pohľadávok k 31.12.2007 za zrušený Štátny podporný fond pôdohospodárstva a potravinárstva. Pochybné pohľadávky boli vykázané vo výške cca 42 mil. Sk a stratové pohľadávky vo výške 1,6 mld. Sk, čo oproti roku 2003 predstavovalo nárast týchto pohľadávok o cca 200 mil. Sk. Zistený stav poukazuje na konanie správcu pohľadávky, ktoré **nebolo v súlade s § 6 ods. 4 a § 6a ods. 6 zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o správe majetku štátu“), podľa ktorých správca pohľadávky štátu je povinný starať sa o to, aby všetky povinnosti dlžníka boli včas a riadne splnené... Banka z Bratislavy vykonáva na základe zmluvy pre MP SR odplatné servisné bankové služby, súvisiace s činnosťou vyššie uvedeného fondu. NKÚ SR zistil, že **zmluva neobsahovala zabezpečovacie prostriedky v prospech MP SR, napr. zmluvnú pokutu v zmysle ustanovenia § 300 platného Obchodného zákonníka**, v prípade neplnenia si zmluvných povinností bankou. Banka mala od účinnosti zmluvy v roku 1994 povinnosť obstarávať aj vymáhanie pohľadávok vyššie uvedeného fondu, avšak túto činnosť vôbec nevykonávala. Táto povinnosť bola dodatkom k zmluve vypustená, s tým, že banka bude pre MP SR odplatne vykonávať aj naďalej servisnú činnosť nielen za tento fond, ale aj za zrušený Štátny fond ochrany a zveľadenia poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Bolo zmluvne dohodnuté, že MP SR uhradí banke za administráciu pohľadávok za uvedené fondy v roku 2004 celkovú sumu cca 10 mil. Sk bez DPH.
- analýzou stavu právneho zabezpečenia nesplácaných pohľadávok MP SR k 31.12.2003, ktorá bola síce vypracovaná a prerokovaná vo vedení MP SR, ale nepriniesla žiaduce výsledky. Pohľadávky deklarované v správe nebolo možné porovnať so stavom zisteným inventúrou k 31.12.2003.
- nedôslednou predbežnou a priebežnou finančnou kontrolou požadovaných náležitostí k žiadostiam o poskytnutie podpory, čo potvrdili aj výsledky kontroly.
- úplným zoznamom dlžníkov rezortu pôdohospodárstva, čo neumožňovalo poskytovateľovi verejných prostriedkov v plnom rozsahu zabezpečiť overenie si skutočnosti, či žiadateľ má splnené záväzky voči štátu.
- zabezpečením predbežnej a priebežnej finančnej kontroly požadovaných náležitostí pri prijímaní žiadostí žiadateľov, najmä v oblasti preukazovania oprávnených nákladov, pričom žiadateľ nebol požadovaný o ich doplnenie a ďalej sa pokračovalo v procese schvaľovania poskytnutia podpory.
- zabezpečením dôslednej kontrolnej funkcie zo strany poskytovateľov verejných prostriedkov, najmä nevykonávaním následných finančných kontrol u príjemcov národnej podpory.

Záver

Jedným zo zásadných odporúčení NKÚ SR, ktoré vyplynulo z vykonanej kontroly je, aby MP SR a PPA v systéme poskytovania štátnej pomoci v plnom rozsahu zabezpečili dôslednú kontrolnú funkciu správcov verejných prostriedkov poskytovaných podnikateľským subjektom formou dotácií. Táto požiadavka bude umocnená o to viac, že v nových zásadách poskytovania štátnej pomoci v podmienkach Slovenskej republiky, ktoré vychádzajú z Usmernenia Európskeho Spoločenstva o poskytovaní štátnej pomoci v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve v období 2007 – 2013, je hlavný dôraz kladený na zefektívnenie vynaložených verejných prostriedkov a ich pravidelný audit.

NKÚ SR tiež identifikoval systémové nedostatky v oblasti tvorby, vedenia, aktualizácie a využívania databázy dlžníkov pri poskytovaní verejných prostriedkov v rezorte pôdohospodárstva. Táto problematika však úzko súvisí aj s doposiaľ neexistujúcim jednotným registrom dlžníkov, ktorý by využíval celý verejný sektor v Slovenskej republike pri poskytovaní verejných prostriedkov.

Vážny problém, ktorý NKÚ SR identifikoval, je narastajúci stav stratových pohľadávok po zrušených štátnych fondoch, čo vyžaduje zo strany príslušných orgánov verejného sektoru komplexné legislatívne riešenie vo veci. V tejto súvislosti vedenie rezortu pôdohospodárstva v roku 2008 prijalo niekoľko úloh na riešenie tohto stavu.

Výsledky vykonaných kontrol boli prerokované so štatutárnymi zástupcami kontrolovaných subjektov, ktorý na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov v stanovenom termíne predložili písomné opatrenia.